

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: ма Јасна Ухларик

Тема: **Slovenská a srbská somatická frazeológia**
(Соматска фразеологија словачког и српског језика)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовео комисију 12.2.2016; Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Проф. др Мирослав Дудок , редовни професор за ужу научну област Словакистика, 21.5.1998, Филозофски факултет у Новом Саду, председник комисије; Проф. ПхДр. Јурај Гловња, ЦСц , редовни професор за ужу научну област Словакистика, 10.4.2006, Филозофски факултет, Универзитет Константина Филозофа у Нитри, Словачка република, члан; Проф. др Миливој Алановић , ванредни професор за ужу научну област Српски језик и лингвистика, 10.11. 2015, Филозофски факултет у Новом Саду, члан; Проф. др Ана Макишова , ванредни професор за ужу научну област Словакистика, 1.9.2012, Филозофски факултет у Новом Саду, ментор;
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Јасна (Стеван) Ухларик
2. Датум рођења, општина, држава: 27.7.1984, Бачка Паланка, Република Србија
3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду

Словачки језик и књижевност
Дипломирани филолог (Словакиста) – мастер

4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија

2010.

Језик и књижевност

Модул: Језик

5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: -

6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: -

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Slovenská a srbská somatická frazeológia

(Соматска фразеологија словачког и српског језика)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација ма Јасне Ухларик има 216 страна и састоји се од Увода, 9 поглавља, Закључка, једног прилога, списка коришћене теоријско-методолошке литературе са 132 референце и списка језичких извора. У склопу дисертације налази се 89 табела и један графикон.

Увод (стр. 15-20) садржи четири потпоглавља: Предмет, циљеви и методе истраживања и грађа (стр. 17), Теоријско-методолошки извори (стр. 18), Структура рада (стр. 18-19) и Очекивани резултати, њихов научни допринос и примена (стр. 20).

1. Развој фразеологије у европској и домаћој лингвистици (стр. 21-35). Прво поглавље садржи два потпоглавља: 1.1 Преглед развоја словачке и српске фразеологије у европском контексту (стр. 21-24) и 1.2 Преглед компаративних и контрастивних истраживања словачке и српске фразеологије (стр. 25-35) са следећим потпоглављима: 1.2.1 Почети и развој војвођанске словакистике (стр. 25-7), 1.2.2 Фразеолошка истраживања и радови војвођанске словакистике од 1976. до 2005. године и 1.2.3 Савремена фразеолошка истраживања војвођанске словакистике (фразеолошка истраживања после 2005. године (стр. 32-35).

2. Фразеологија као слика света – дефинисање фразеологије (стр. 36-44). Друго поглавље садржи два потпоглавља: 2.1 Фразеологија као посебна језичка дисциплина: да или не? (стр. 36-41) и 2.2 Шта је функција фразеологије и фразема? Зашто користимо фраземе? (стр. 41-44).

3. О основној јединици фразеологије – фразему (стр. 45-54). Треће поглавље садржи пет потпоглавља: 3.1 Основна јединица фразеологије – питање терминологије, 3.2 Особине фразема и покушај дефинисања (стр. 46-50), 3.3 Речи као компоненте фразема: функционално оптерећење лексичких компонената у фраземима (стр. 51-53), 3.4

Одређивање обима и граница фразема (стр. 53-54) и 3.5 Варијантни и инваријантни облици фразема (стр. 54). Ово поглавље садржи табелу бр. 1 (стр. 48) која приказује преглед дистинктивних обележја фразема.

4. Соматски лексеми у фразеологији (стр. 55-61). Четврто поглавље садржи два потпоглавља: 4.1 Соматизми као конститутивне компоненте фразема (стр. 55-56) и 4.2 Еквивалентност фразема (стр. 57-61).

5. Одабир грађе за анализу и извори (стр. 62-69). Пето поглавље садржи табелу бр. 2 која обухвата списак соматизама анализираних у дисертацији (стр. 64-69).

6. Бележење фразема (стр. 70-73).

7. Квантитативни обим фразема и фразеолошка слика света (стр. 74-107). Седмо поглавље садржи два потпоглавља: 7.1 Процес и фазе ексцерпирања и анализе грађе (стр. 74-103; ово потпоглавље садржи 82 табеле које обухватају приказ квантитативног обима соматских фразема и њихових еквивалентата у српском, односно словачком језику) и 7.2 Резултати квантитативне анализе (стр. 103-107; ово потпоглавље садржи табелу бр. 85 (стр. 105) и графикон бр. 1 (стр. 107) који садрже бројчане и процентуалне податке о броју словачких и српских соматских фразема и њихових еквивалената).

8. Формална страна словачких и српских соматских фразема (стр. 108-146). Осмо поглавље садржи следећа потпоглавља: 8.1 Функционално оптерећење соматских лексема у словачкој и српској соматској фразеологији (стр. 108-112); 8.2 Појава две или више соматских речи у оквиру једног фразема (стр. 112-116), 8.3 Конструкцијски типови у словачкој и српској соматској фразеологији (стр. 116-146; 8.3.1 Соматске фразеотекстеме (стр. 119-126), 8.3.2 Соматске фразеолексеме (стр. 127-144), 8.3.3 Минимални фраземи (стр. 145-146).

9. Семантичка страна словачке и српске соматске фразеологије (стр. 147-180). Девето поглавље садржи следећа потпоглавља: 9.1 Фразеолошка мотивација (стр. 149-155; табела бр. 86 (стр. 149) и табела бр. 87 (стр. 150)), 9.1.1 Семантичка фразеолошка мотивација која се заснива на метафори (стр. 155-156), 9.1.2 Семантичка фразеолошка мотивација која се заснива на метонимији (стр. 156-159; табела 88 стр. 158), 9.1.3 Семантичка фразеолошка мотивација која се заснива на синегдохи (стр. 159-160), 9.1.4 Семантичка фразеолошка мотивација која се заснива на поређењу (стр. 160-162), 9.1.5 Семантичка фразеолошка мотивација која се заснива на перифрази (стр. 163-164; табела бр. 89 (стр. 163-164)), 9.1.6 Семантичка фразеолошка мотивација која се заснива на антитези (стр. 164); 9.2 Семантичка микропоља у соматској фразеологији (стр. 165-180), 9.2.1 Семантичка микропоља фразема с лексемом *око* (стр. 167-170), 9.2.2 Семантичка микропоља фразема с лексемом *лице* (стр. 170-172), 9.2.3 Семантичка микропоља фразема с лексемом *зуб* (стр. 173-175), 9.2.4 Семантичка микропоља фразема с лексемом *срце* (стр. 175-180).

Закључак (стр. 181-190) – сумира опште закључке и резултате истраживања.

Прилог 1 (стр. 191-196) – хронолошки преглед објављених научних радова о словачкој и српској фразеологији.

Списак референци (стр. 197-208) – 132 референце.

Списак језичких извора (стр. 209-210) – 16 извора.

Резиме на српском језику (стр. 211-213).

Резиме на енглеском језику (стр. 214-216).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација ма Јасне Ухларик „Соматска фразеологија у словачком и српском језику“ се бави описом, поређењем и контрастирањем соматске фразеологије у словачком и српском језику. У **уводном делу** дисертације кандидаткиња описује предмет истраживања, циљеве и методе истраживања, основну теоријско-методолошку литературу, структуру рада, као и очекиване резултате, њихову примену и научни допринос. Циљеви истраживања су били вишеструки: ексцерпирање и бележење словачке и српске соматске фразеологије, формирање фразеолошког фонда са максималним бројем словачких и српских соматских фразема, као и интердисциплинарна анализа ексцерпираног фразеолошког узорка која обухвата квантитативну, структурно-компоненцијалну и семантичку анализу. У зависности од анализираних језичких проблема у раду су биле примењене следеће научне методе: дескриптивна, квалитативна, експланаторна и контрастивна. Језички фразеолошки материјал од којег је био формиран узорак за анализу био је ексцерпиран из постојећих релевантних речника, првенствено фразеолошких. Истраживање је било усмерено на ексцерпирање и анализу књижевних општенародних облика фразема. Анализирано је више од 3500 фразема.

У **првом поглављу** (*Развој фразеологије у европској и домаћој лингвистици*) се кандидаткиња бави почецима развоја словачке и српске фразеологије са освртом на развој ове лингвистичке дисциплине у европском контексту. У другом делу овог поглавља посебну пажњу посвећује фразеолошким истраживањима која се баве словачком и српском фразеологијом углавном у војвођанској словакистици. Поглавље садржи детаљан преглед истраживања и радова на ову тему од 1976. године до краја 2015. године. Посебан значај има прилог бр. 1 (стр. 191) који садржи детаљан списак објављених лингвистичких радова где се аутори баве словачком и српском фразеологијом са различитих аспеката.

Друго поглавље (*Фразеологија као слика света – дефинисање фразеологије*) се бави проблематиком дефинисања фразеологије као лингвистичке дисциплине узимајући у обзир неке старије као и савремене приступе овој проблематици. С обзиром на разноврсност приступа овој проблематици, кандидаткиња поставља следећа питања: Да ли фразеологију можемо схватити као посебну језичку дисциплину? и Која је функција фразеологије, односно зашто користимо фраземе? Кандидаткиња издваја седам основних функција фразеологије.

Треће поглавље (*О основној јединици фразеологије – фразему*) се пре свега бави проблематиком одабира фразеолошке терминологије с обзиром на њену неуједначену употребу у лингвистичким радовима различитих аутора. У другом делу поглавља бави се детаљном анализом схватања и дефинисања основне јединице фразеологије, фразема, у словачкој и српској фразеологији на основу његових дистинктивних обележја која су илустрована у табели бр.1 (стр. 48) и узимајући у обзир нека старија, као и савремена, схватања основне јединице фразеологије. Други део поглавља представља кратак осврт на проблематику функционалног оптерећења лексичких компоненти у фраземима, одређивања обима и граница фразема као и на проблематику инваријантних и варијантних облика фразема.

Четврто поглавље (*Соматске лексеме у фразеологији*) се бави соматским речима као конститутивним члановима фразема, њиховим обележјима, понашањима и функцијама у фраземима. У другом делу поглавља се разматра еквивалентност фразема где се кандидаткиња опредељује за критеријуме одређивања еквивалентности у складу са

предметом истраживања. У анализираном фонду фразема идентификује еквивалентне, делимично еквивалентне и нееквивалентне фраземе.

У петом поглављу (*Одабир грађе за анализу и извори*) су описани критеријуми и процес одабира и формирања грађе за анализу. Списак извора одакле је ексцерпиран фразеолошки материјал за анализу налази се на крају дисертације (стр. 209). У табели бр. 2 (стр. 64) приказан је списак свих соматизама који су били разматрани и анализирани (укупно 117 соматских речи).

Шесто поглавље (*Бележење фразема*) представља посебан допринос јер отвара ново питање које се тиче фразеографије, а коме до сада није била посвећена посебна пажња. Кандидаткиња уз бројне примере указује на неуједначеност графичког бележења фразема у речницима и код појединих аутора. Кандидаткиња предлаже увођење једног истоветног начина бележења фразема у речницима и уопште у фразеологији узимајући у обзир факултативне, варијантне и променљиве компоненте фразема.

Док првих шест поглавља представљају општу теоријску дискусију о фразеологији, остала поглавља (седмо, осмо и девето) се баве анализом конкретног, односно ексцерпираног фразеолошког језичког материјала са различитих аспеката.

Седмо поглавље (*Квантитативни обим фразема и фразеолошка слика света*) приказује детаљан опис процеса и фаза ексцерпирања грађе, као и детаљан приказ квантитативног обима соматских фразема у словачким и српским речницима. Резултати анализе су приказани у табелама (од табеле бр. 3 до табеле бр. 85) узимајући у обзир еквивалентност фразема и који соматизми у словачком и српском језику мотивишу највећи број фразема, или на другој страни, имају нулту употребу у фразеологији. Однос идентичних, делимично еквивалентних и нееквивалентних словачких и српских соматских фразема приказан је и процентуално у графикону бр. 1 (стр. 107). Посебно оцењујемо ауторкино критичко сагледавање питања о реалним потребама, смислу и релевантности квантитативне анализе у фразеологији.

Осмо поглавље (*Формална страна словачких и српских соматских фразема*) представља детаљну структурно-компоненцијалну анализу словачке и српске соматске фразеологије која обухвата три главне целине: функционално оптерећење соматских речи у фраземима, појава две или више соматских речи у једном фразему, идентификација конструкцијских типова у словачкој и српској соматској фразеологији (фразеотекстема, фразеолексема и минималних фразема) указујући пре свега на сличности, али и разлике у словачком и српском језику. Ово поглавље је илустровано великим бројем примера.

Девето поглавље (*Семантичка страна словачке и српске соматске фразеологије*) садржи две целине. У првом делу овог поглавља описани су процеси и начини настанка фразема. Кандидаткиња се детаљно бави фразеолошком мотивацијом и семантичком транспозицијом. У словачкој и српској соматској фразеологији идентификује семантичку фразеолошку мотивацију која се заснива на следећим стилским фигурама: метафори, метонимији, синегдохи, поређењу и перифрази. Наводећи бројне примере указује на семантичке сличности и разлике у словачком и српском језику. Други део деветог поглавља отвара дискусију о потреби и смислу семантичке анализе, указује на могућност класификације фразема у поједина семантичка микропоља на основу правилности и логичности које је могуће идентификовати код појединих група фразема. Као примере узима фраземе с лексемама *око*, *зуб*, *лице* и *срце*.

У закључку кандидаткиња обједињује све резултате теоријског и аналитичког дела истраживања и изводи главне закључке појединачно разматране у поглављима.

Прилог 1 – хронолошки преглед објављених научних радова о словачкој и српској фразеологији.

Списак референци – 132 референце.
Списак језичких извора – 16 извора.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Објављени радови:

1. UHLÁRIKOVÁ, Jasna: Slovenské a srbské frazémy s lexémou *srdce*. In: *Slavistika XIX*. Beograd: Slavističko društvo Srbije 2015. str. 261 – 266.
2. UHLÁRIKOVÁ, Jasna: Slovenské a srbské frazémy s lexémou *tvár*. In: *Beiträge zum 18. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*. 3.-5. September 2014, Budapest. Weisbaden: Harrassowitz Verlag 2015. str. 251 – 259.
3. UHLÁRIKOVÁ, Jasna: Slovenské a srbské frazémy s lexémou *zub*. In: *Slavistika XVIII*. Beograd: Slavističko društvo Srbije 2014. str. 316 – 320.
4. UHLÁRIKOVÁ, Jasna: Slovenské a srbské frazémy s lexikálnou zložkou *oko*. In: *Varia XXII*. Nitra: Katedra slovenského jazyka Filozofickej fakulty v Nitre – Slovenská jazykovedná spoločnosť pri JÚLŠ SAV 2014. str. 437 – 449.
5. UHLÁRIKOVÁ, Jasna: Slovenské a srbské frazémy s lexikálnym komponentom *oko*. In: *Diskursi manjinskih jezika, književnosti i kultura u jugoistočnoj i srednjoj Evropi. Zbornik radova*. Novi Sad: Filozofski fakultet 2012. str. 307 – 318.
6. UHLÁRIKOVÁ, Jasna: Slovenská a srbská somatická frazeológia (frazеологика мотивация). In: *Beiträge zum 19. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*. 14.-16. September 2015, Warsaw. Weisbaden: Harrassowitz Verlag 2016. (**Напомена:** Овај рад је престављен на конференцији, а у штампу је предат 6. фебруара 2016. године и биће објављен у зборнику радова са конференције уколико буде позитивно оцењен и прихваћен од стране рецензента и уредништва.)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- 1. Свеобухватно и исцрпно сагледавање и интерпретација словачке и српске фразеологије као лингвистичке дисциплине.
- 2. Сагледавање, одређивање и дефинисање најмање фразеолошке јединице – фразема и његових категоријалних особина у контексту словачке и српске фразеолошке терминологије (фразеологизам, фразеолошка јединица, фраза, фразем).
- 3. Уочавање и детаљна анализа неуједначеног графичког бележења фразема у речницима и детаљан приказ решења записивања фразема узимајући у обзир факултативне, варијантне и променљиве компоненте фразема.
- 4. Приказ резултата структурно-компоненцијалне анализе који се односе на лексички састав фразема (фразеотекстема, фразеолексема и минималних фразема) и функционалног оптерећења соматских лексема у фраземима.
- 5. Приказ резултата квантитативне анализе. Резултати приказују статистички увид идентичних (507), структурно сличних (543) соматских фразема у словачком и српском језику. Квантитативном анализом су уочене и фраземе које немају семантички еквивалент који у свом лексичком саставу садржи соматизам (584 словачких фразема а 1442 српских фразема).
- 6. Резултати семантичке анализе се тичу фразеолошке мотивације у соматској фразеологији, појединих поступака семантичке транспозиције (метафора, метонимија, перифраза) као и класификавања одређених група фразема у семантичка микропоља.
- 7. Сагледавање, уочавање и приказ заједничких особина и разлика словачке и српске соматске фразеологије.
- 8. Докторска дисертација поред теоријског значаја има и дидактичко-методичку вредност, јер ће својим резултатима несумњиво унапредити квалитет наставе словачког језика као матерњег језика али и квалитет наставе словачког језика као страног.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Прикази и тумачење резултата су детаљни и свеобухватни, изведени са различитих теоријско-методолошких становишта. Консултована је релеватна литература. Резултати истраживања приказани су јасно и прегледно.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
ДА
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе: кључну документацијску информацију,

<p>садржај, увод, теоријска разматрања, текст који је подељен на девет поглавља, закључак, преглед контрастивних истраживања у словачкој и српској фразеологији, литература, списак језичких извора, резиме на српском и енглеском језику.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци</p> <p>Докторска дисертација ма Јасне Ухларик представља оригинални допринос науци укључујући све релевантне одлике – одабрану тему, циљ и задатке, корпус, консултовану литературу, заснованост на релевантним теоријским основама, методологију, обраду података и закључке. По први пут је у нашој стручној лингвистичкој литератури представљено контрастивно истраживање словачке и српске соматске фразеологије.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p> <p>Ова докторска дисертација НЕМА недостатака</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>
<ul style="list-style-type: none"> - <u>да се докторска дисертација прихвати, а кандидату ма Јасни Ухларик одобри одбрана</u> - да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или - да се докторска дисертација одбија

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

 др Мирослав Дудок, ред.проф. (за ужу
 научну област Словакистика)

 ПхДр. Јурај Гловња, ред.проф. (за ужу
 научну област Словакистика)

 др Миливој Алановић, ванредни проф. (за ужу
 научну област Српски језик и лингвистика)

 др Ана Макишова, ванредни проф. (за ужу
 научну област Словакистика)

Нови Сад, 26. фебруар 2016.

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.